

Murat Paşa Camii

1465

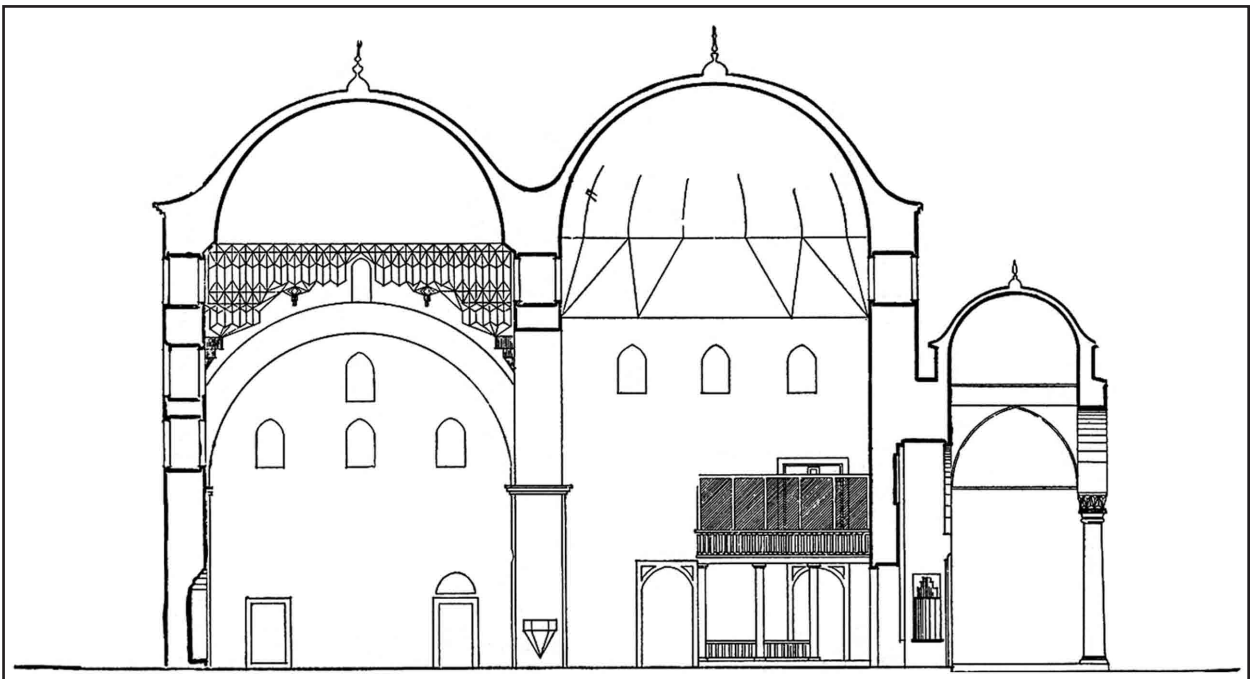
Murad Paşa Camii'nin Vatan Caddesi tarafındaki iç avlu kapısı.

Murad Paşa Camii, Fatih ilçesinde Yusufpaşa'da, Millet Caddesi ile Vatan Caddesi'nin kesiştiği köşede, yani Ak-saray Meydanı'nda yer almaktadır.

Fotograf: H.Veyssel Gülleryüz.

Murad Paşa camii'nin Ekrem Hakkı Ayverdi tarafından çizilmiş kesit planı.

Kaynak: Türk Sanatı Tarihi.

Bânîsi, Uzun Hasan muharebesinde şehit olan, Fatih Sultan Mehmed'in vezirlerinden Has Murad Paşa'dır. Cami 870-876 (1465-1471) tarihleri arasında yapılmıştır. Cami Bursa üslubunda ve Bursa'daki Orhanbey camii tipindedir.

Duvarları kesme taş ve tuğladır. Fatih devrinden sonra tuğla kullanılan nâdir camilerden biridir. Sahnı, bitişik olarak ikiye bölünmüş bir dikdörtgen plândadır. Bu iki kısmın arasına bir kemer yapılarak her iki bölümün ayrı ayrı olan kubbeleri bu kemere oturtulmuştur. Kubbelerin yükseklikleri zeminden kubbe dayanaklarına kadar 21 metre ve çapları 10.5 metredir.

Murad paşa bir külliye olmasına rağmen günümüze yalnızca camii ve hazîresinin bir kısmı gelebilmiştir. Dış avlusunda bir medrese bulunmaktaydı. Fakat çok harap durumda olduğundan 60'lı yıllarda belediye tarafından yıktırılmıştır. Murad Paşa hamamından ise hiçbir iz kalmamıştır. Medresenin kitâbesi Türk-İslam Eserleri müzesine kaldırılmıştır.

Camiin iç avlusunda yer alan şadırvan ile çeşme, Genç Osman'ı bir grup yeniçeri ile birlikte ırzına geçerek boğduran Kara Davut Paşa tarafından yaptırılmıştır. Genç Osman'ı boğdurması nedeniyle, Kara Davut

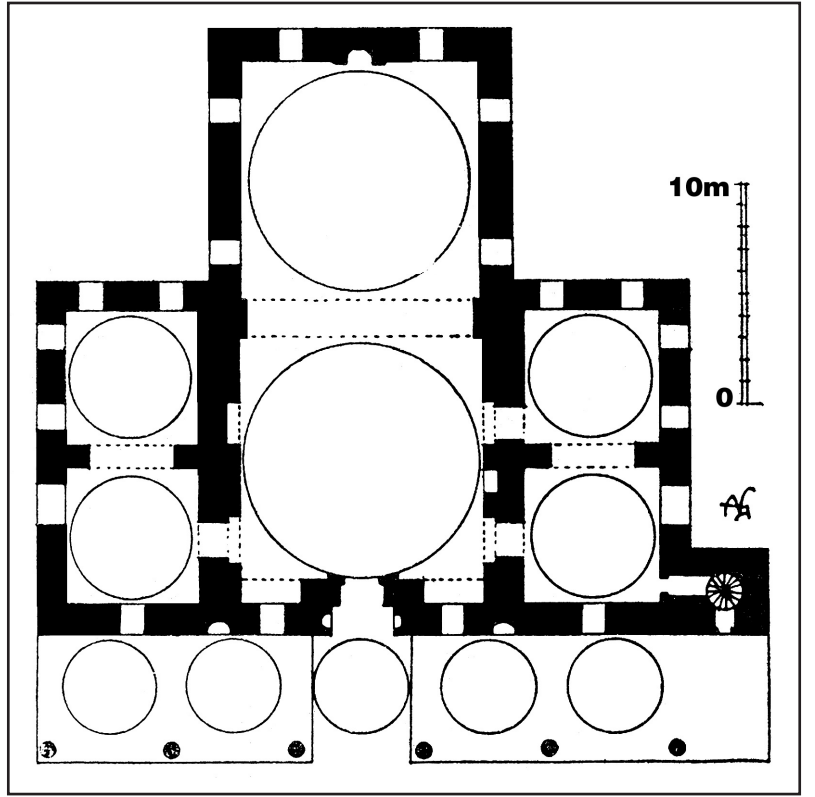
Paşa 1032 (1622) yılında öldürülerek Murat Paşa camii avlusundaki mezarlığa gömülmüştür.

"Hadikatü'l Cevami"de Murad Paşa Camii ve şadırvanı ile ilgili aşağıdaki bilgiler yer almaktadır:

۲۷ (مراد پاشا جامعی در قریب افسرای)

بانئسی فاتح وزیر اسندندر حوالیسندہ مدرسہ سی وقریندہ چقنہ جامی واردر جامعک طاق در کاھندہ تاریخی بودر * فتقبلھا قبولاً حسناً * ۸۷۰ موی الیہ مراد پاشا طرف دولت علیہ دن مأمورا آق قیونلی سلطان حسن طویل ایله دیار بکر میدانده مقاله و محار به ایدوب اثناء محار به ده سورہ الواقعہ ۸۷۹ تاریخندہ شہید انتقال دار بقا بلشدیر جامع مز بورک شنا دروائی صاحب مهر قرہ داود پاشا شکدر کہ کندیدخی اندہ مدفوندر و چشمہ دخی انکدر و صاحب مهر مسیح علی پاشای اول محرابی او کسندہ مدفوندر و یانندہ شیخ الاسلام پیری زادہ عثمان صاحب افندی دفن اولمشدر . فی ۱۱۶۲ و شادروان مقابلسندہ بروسہ دن معزول النی برق ابراھیم افندی مدفوندر و اول جواردہ واقع اولان محملہ سی قریندہ افسرایک درت یول اغزیندہ اولان سیل و چشمہ و فوفندہ کی مکتبی محمودخان اولک دردنجی خاصکبسی وردناز قادی ن بنا ایلشدیر محملہ سی واردر ذکر اولنسان قرہ داود پاشا سلطان عثمان خان شہادتہ طاشقہ یکچیر یان ایله برلکدہ اقدام ایلدیکندن بوظلی اھمیتلہ قتل اولتوب جامع مراد پاشادہ دفن قلندی فی ۷ ربیع الاول سنہ ۱۰۳۲

"Murad Paşa Camii der kurb-i Aksaray

Bânîsi Fâtih vüzerâsındandır hav-lısında medresesi ve kurbünde çifte ham-mâmı vardır cami'in tâk-ı dergâhında târihi budur:

Fetekablehâ kabûlen hasenâ 876 (1471/1472)

Murad Paşa Camii'nin A. Gabriel tarafından çizilmiş planı. (Kaynak: Türk Sanatı Tarihi)

Murad Paşa Camii'nin cümle kapısı üzerindeki kitabe.

Fotograf:
H.Veysel
Güleryüz.

Mumâ-ileyh Murâd Paşa taraf-ı devlet-i aliyye'den me'mûren Akkoyunlu Sultân Hasan-ı Te'vîl ile Diyâr-ı Bekir meydânında mukâtele ve muhârebe edîb esâ-i muhârebede sûretü'l-vâki'a 879 (1572) târihinde şehîden intikâl-i dâr-ı beka eylemişdir câmi'-i mezbûrun şâdurvânı sâhib-i mühr Kara Dâvud Paşa'nındır ki kendi dahi anda medfûn-

Camiin son cemaat yeri görülmektedir.

Fotograf:
H.Veysel
Güleryüz.

dur ve çeşme dahi anındır ve sâhib-i mühür Mesih Alî Paşa'yı Evvel mihrabı önünde medfûndur ve yanında şeyhü'l-islâm Pîrîzâde Osman Sâhib Efendi defn olunmuşdur fi 1182 (1770). ve şâdurvân mukabilinde Burusa'dan ma'zûl Altıparmak İbrâhîm Efendi medfûndur ve ol civarda vâki' olan mahallesi kurbünde Aksaray'ın dörtyol ağzında olan sebîl ve çeşme ve fevkindeki mektebi Mahmûd Hân-ı Evvel'in dördüncü hasekisi Verdinâz Kadın bina eylemişdir Mahallesi vardır zikr olunan Kara Dâvud Paşa Sultân Osman Hân şehâdetinde tâ'ife-i yeniçeriyân ile birlikde ikdam eylediğinden bu zulm-ü töhmetiyle katl olunub câmi'i Murâd Paşa'da defn kılındı fi 7 rebü'l-evvel sene 1032 (09.01.1623)."

Murad Paşa Camii, erken Osmanlı plân tipinde Bursa'da gelişmiş olan ters T Plân türünde bir yapıdır.

Revaklı son cemaat yerini altı sütunun yükselttiği beş kubbe örtmektedir. Sütunların ikisi penbe ve dördü yeşildir. Çapları 0,55m ile 0,65m arasındadır. Dışdakilerin başlıkları baklavali ve ortadakilerin karnaslıdır. Sütun başlıkları üç muhtelif tiptedir. Sütun başlıklarından dördü istalaktitlidir. Son cemaat yerinin sağında tek şerefeli ve istalaktitli minaresi vardır. Minarenin kapısı son cemaat yerine açılır. Camiinin son cemaat yerinde sahına bakan sağlı, sollu altı pencere vardır. Pencere aralarında iki istalaktitli mihrap bulunmaktadır.

Kapının üstünde aralarına kabartma çiçekler serpilmiş iki satırlık Arapça bir kitabe vardır. «Allah rızasiçün ve

Tanrıdan af talep edilerek kurulan cami bitince «Fetkabelleha kabulen ahsena» tesadüfi bir tarih olmuştur» anlamına gelen bu kitabeye göre, cami H. 876 - M. 1471 yılında yapılmıştır.

Basit bir şekilde olan tacekapisının üstünde tahta işlerini andıran bir mermer sayvan vardır. Bursa kemerli olan kapı küfeki taşındandır ve söğeleri mermerdir.

Sahnın sağ ve sol taraflarında üstleri kubbeli ikişer oda vardır. Bu odaların bulunduğu hizadan ileriye doğru uzanan ve mihrabı içeren sahnın dört köşe plânından kubbenin daire şeklindeki kaidesine geçmek için, Mahmud Paşa Camiinde olduğu gibi, üçkenlerden oluşan birer bingi yapılarak on altı dilli bir çokgene (poligon) geçilmiş ve bunun üzerine bir karnak yapılarak üstüne kubbe yerleştirilmiştir. Bu karnağın dört tarafına birer pencere açılmıştır. Merkez sahnı oluşturan ve aralıklı olarak taş ve tuğla sıralarıyla

örülmüş olan kuzey tarafındaki sahnın kubbesi de güney sahnının kubbesinden daha alçaktır ve karnaslarla süslenmiş bingilere oturtulmuştur.

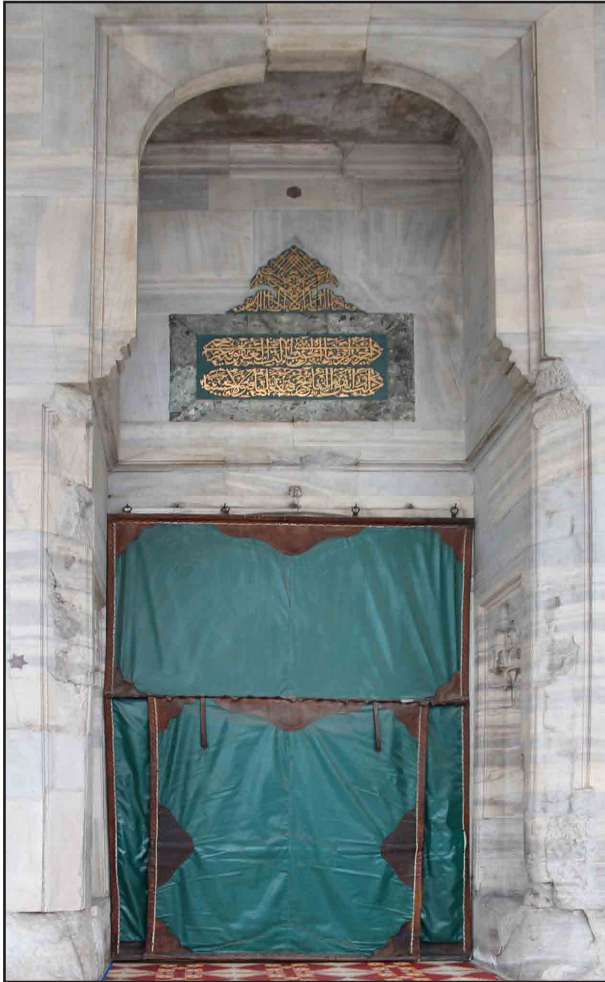
Bu her iki kubbe de dışlarından on iki dilli birer karnak üstüne oturtulmuştur. Yanlardaki dört odanın kubbeleri düz bingilidir.

Cephede iki kat pencere vardır. Üstteki pencereler yuvarlak ve dışarı açılmaz. Alt pencereler dikdörtgendir ve dışa açılır.

Kible kapısının üstünü ve yanlarını saran müezzin mahfeli ahşap sütunlar üzerine oturtulmuştur. Mahfelin solu kafesle bölünerek hünkâr mahfeli olarak ayrılmıştır. Daha sonraları Hünkar Mahfeli için yaptırılan kafes kaldırılmıştır. Mahfelin sağında duvara istalaktitli bir yer yapılmıştır. Camiinin sağında ve solunda, ikinci kubbesini geçmemek üzere, ikişer sağır kubbeli kanat vardır. Buralara ayakkabılıktan ve mahfelin altından açılan ikişer kapı ile geçilir. Birinci kubbeden de camiinin sağ ve sol avlularına birer kapı açılmaktadır. Sağdaki kanadın çeşitli yerlerinde on, soldakinin de oniki penceresi vardır. Bu çeşit kanatlara Edirne camilerinde de raslanır. Bu kantlar, misafirhane, tabhane olarak yapılmış ve sonradan da camiye eklenmiştir. Buralardan camiye kapı açılır. Bu kapıların mermer çerçevelerindeki demir parmaklık yerlerinden, önceleri buralarda kapı değil, pencere olduğu sanılmaktadır. Misafirler camiye geçmeye gerek görmeden bu pencereleri açarak imama uyar ve namazlarını kırlarmış. Sonradan demir

Murad Paşa camii'nin iç avlusundaki şadırvanı.

*Fotograf:
H.Veyssel
Güleryüz*

*Solda
Murat Paşa
Cami'i'nin
cümle kapısı.*

*Fotograf:
H.Veyssel
Güleryüz*

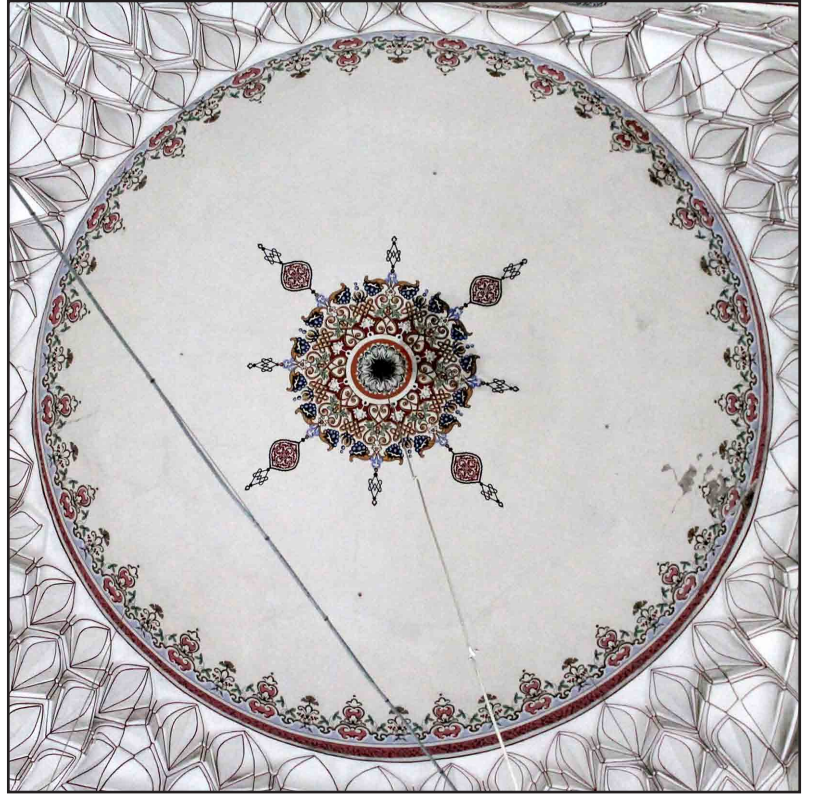

Fotograflar:
H.Veyssel
Gülyüz.

parmaklıklar kaldırılarak pencereler kapı haline dönüştürülmüştür. Minaresi kalındır ve şerefesinin altı

karnaslıdır. Minarenin petek kısmı sonradan yapılmıştır. Minarenin kürsüsünde bir güneş saati bulunmaktadır. Ancak

dadır. Cephe silmelerle kuşatılmıştır. Basık sivri kemerli nişin içinde süslemesiz bir ayna taşı bulunmaktadır. Kemerin üstünde iki yanı oymalı bir kartuş içinde kitabesi vardır.

Murad Paşa Camii'nin içinden çeşitli görünüm.

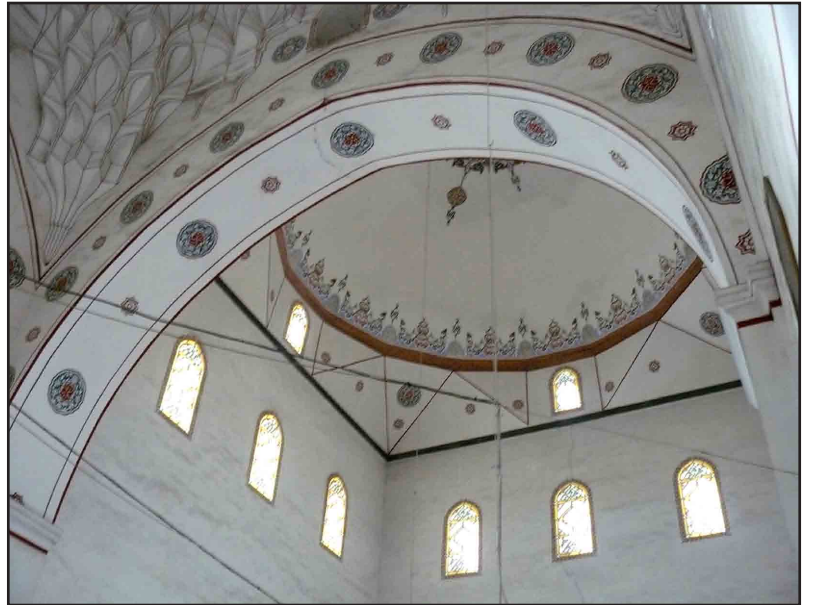
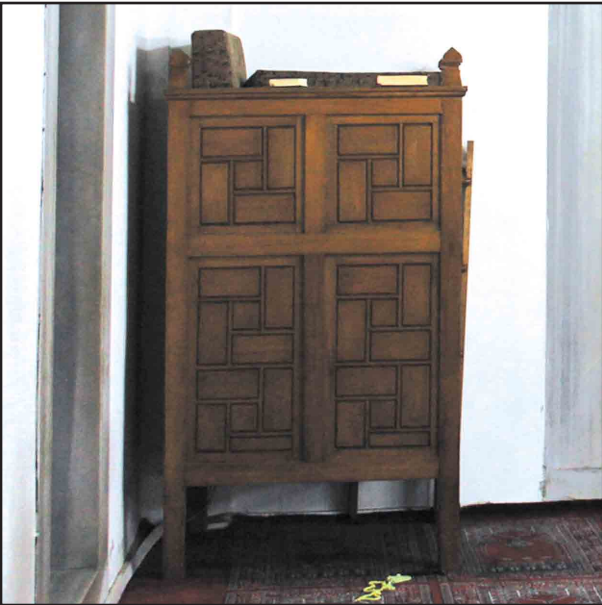
Çeşmenin üzerindeki kitabede; "ve sekahüm Rabbi hum şaraben tahüra" yazmaktadır

*Fotograflar:
H.Veyssel
Güleryüz.*

Cami 1945 de önemli bir onarımdan geçirilmiştir. Mihrabı ile minberi yenidir. Eski nakışlarından eser kalmamıştır.

zaman içerisinde özen gösterilmediği için, çubukları kalmamış ve çizgileri silinmiştir.

Camiin kible tarafındaki avlu kapısının yanında ve duvarın dışarısında Murad Paşa Camii Çeşmesi yer almaktadır. Çeşme kesme taştan ve klasik üslupla inşa edilmiştir. Piramid yapısın-

Murad Paşa Camii'nin iç avlusunda yer alan Çeşme ve türbe.

Fotograf:
H.Veyssel
Güteryüz.

Alta; Murad Paşa Camii'nin iç avlu duvarının dışarısına yerleştirilmiş olan Murad Paşa Çeşmesi ve solda ise camiin minaresinin pabucunda yer alan güneş saati.

En altta solda; İçerisinde Şirmend Çavuş ve kızı Kamerşâh Hatun'un yer aldığı türbe. Bu türbe daha önceleri Hastanesi yakınlarındayken, Murad Paşa Camii'nin iç avlusunun Millet Caddesine çıkılan kapısı yakınına nakledilmiş bulunmaktadır.

Fotografılar: H.Veyssel Güteryüz.

